

САЖЕТАК

Анализом структуре броја стечених звања доктора наука за период од 5 година (од 2012. до 2016. године) на територији Аутономне покрајине Војводине на универзитетима/факултетима, дошли смо до податка да је евидентан пораст броја одбрањених докторских дисертација из године у годину. Такође, урађена је анализа реализације програма Покрајинске владе „Право на прву шансу“, чији је примарни циљ да ниједан доктор наука не буде незапослен и да се кроз одобравање пројеката финансира њихов рад у високошколским установама. На основу ове две групе прикупљених података анализиран је узајамни однос броја стечених звања доктора наука из појединих научних области са могућношћу за запослење, односно са бројем кандидата учесника у програму „Право на прву шансу“ да би се дошло до податка у којој мери постоји проблем са запошљавањем најобразованијег дела друштвене заједнице. Како је евидентан тренд раста броја доктора наука, уз чињеницу да образовање и истраживања неће моћи да апсорбују сву ову популацију, перспектива је приватни сектор који ће се ангажовањем најобразованијих, користећи практичну примену знања, иновирати и развијати.

Кључне речи: доктор наука, програм „Право на прву шансу“, могућност запослења

ÖSSZEFOGLALÓ

Elemelve a doktori disszertációval rendelkezők számát, megállapítható, hogy a vizsgált ötéves (2012–2016) időszakban Vajdaság Autonóm Tartomány területén található egyetemeken/egyetemi karokon évről-évre növekszik a megvédett doktorátusok száma. Ezzel együtt vizsgáltuk a Vajdasági Kormány Egyenlő esélyre való jog elnevezésű pályázatát, amelynek célja, hogy egyetlen tudományok doktora se maradjon munkanélküli, és a pályázaton keresztül támogassa a felsőoktatási intézményben való elhelyezkedésüket. Ezen adatok birtokában elemzésre kerültek a kölcsönhatások az egyes tudományterületek doktori fokozatai és a munkavállalás, vagyis az Egyenlő esélyre való jog programban résztvevők száma között ahhoz, hogy információhoz jussunk a társadalom legtanultabb rétegének foglalkoztatottsági nehézségeiről. A tudományok doktorainak száma növekszik, a tény pedig az, hogy az oktatás és a kutatás területén nem tud mindenki elhelyezkedni, a lehetőség a magánszektorban keresendő, ugyanis a legképzettebbek, a gyakorlati tudás alkalmazásával, fejlesztéseket és innovációkat kezdeményezhetnek.

Kulcsszavak: tudományok doktora, Egyenlő esélyre való jog program, foglalkoztatás lehetősége

ABSTRACT

A rising tendency was confirmed in the number of obtained doctoral degrees in the five-year period of 2012–2016 attained at universities and faculties on the territory of the Autonomous Province of Vojvodina. Namely, every year of the given period, there was an increase in the number of doctoral dissertation defenses. A study into the realization of the Provincial government's 'Right to the first opportunity' program was also conducted. The aim of this program is that no person with a doctorate remains unemployed and their work at higher education institutions is financed. The correlation between the number of attained doctoral degrees in various fields of science and employment opportunities was examined based on the collected data, as well as the correlation between the mentioned number of PhD graduates and the number of candidates participating in the programing 'Right to the first opportunity'. The goal of the study is to obtain data regarding the employment issues of the most educated section of the society. Given the evident rising tendency of the number of people with doctoral degrees and the fact that neither the field of education, nor research would be able to absorb all this doctoral population, it falls to the private sector to employ these highly educated doctors and exploit their knowledge in order to improve, innovate and develop.

Keywords: doctors of science, 'Right to the first opportunity' program, employment possibilities

НЕЛА МИЛИШИЋ

Привредна академија
Правни факултет за привреду и
правосуђе, Нови Сад
nela.milicic@gmail.com

АНАЛИЗА БРОЈА ДОКТОРА НАУКА У ПЕРИОДУ 2012-2016. ГОДИНЕ У АП ВОЈВОДИНИ

*A doktori fokozattal rendelkezők számának elemzése
Vajdaság Tartományban 2012–2016 között*

*Analysis of the number of doctors with doctoral degrees
in the period of 2012-2016 in Vojvodina*

I. Увод

Знање и људски ресурси су основа сваког успешног друштва. Са сигурношћу се може тврдити да је образовање једна од релевантнијих тема када се говори о развоју било које државе. Међутим, треба узети у обзир да свеукупни друштвени напредак зависи и од многих других фактора. Ако говоримо о развоју који се базира на квалитету људских ресурса, од изузетног је значаја створити услове за чвршће везе образовног и истраживачког система са свим осталим сегментима друштва, како би квалитетни ресурси, који постоје и који се стварају кроз високо образовање и истраживање, били што ефикасније коришћени.¹

На основу тренутно расположивих статистичких података² удео уопште високообразованих у Републици Србији у популацији од 30 до 34 године је 21 одсто, дакле петина становништва. Стратегијом „Србија 2020“³ предвиђено је да се оствари зацртани циљ од 30 одсто удела високообразоване популације за наредних десет година, што је свакако скромније од циљева које је поставила Европска унија, која планира да тај удео буде чак 40 одсто. Повећање броја високообразованих није само по себи знак квалитетног високог образовања, висококвалификоване радне снаге,

¹ Национални савет за високо образовање, Национални савет за научни и технолошки развој (2014) Докторске студије у Србији, Београд, Конференција универзитета Србије – КОНУС

² Републички завод за статистику <http://www.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=127>

³ Закључак о усвајању акционог плана за спровођење Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године (”Сл. гласник РС”, бр. 16/2015)

јакe интелектуалне елите или адекватне социјалне мобилности, али представља значајан потенцијал једне земље да све то достигне. Наравно, значај који има удео доктора наука⁴ у укупном броју високообразоване популације, треба да представља индицију већег економског раста, савременије производње, стварања иновација, употребе и ширења знања.

Ипак, поставља се питање да ли све већи број доктора наука има свој простор у образовању и науци, што је за њих ипак примарна област запошљавања, односно да ли ће најобразованији све теже долазити до посла? Питање је такође да ли привреда може бити алтернатива или нова реалност тражи потпуни заокрет у току студија, како би будући доктори наука били спремни да својим знањем одговоре потребама тржишта?

Ако посматрамо популацију најобразованијег дела друштва прво што треба истаћи је чињеница да најзначајнију улогу у обликовању будућег високообразованог кадра свакако имају универзитети, који имају „задатак“ да кроз унапређење квалитета и стално иновирање својих студијских програма „створе“ критичну масу компетентних стручњака који у будућности треба да носе напредак друштва и да ти програми буду усклађени са стварним потребама развоја земље (Милановић и сар., 2016).

У протеклој деценији, у земљама **Организације за економску сарадњу и развој** (ОЕЦД) бележи се повећање броја нових доктора наука и то за чак 56 одсто. У ових 34 земаља, које укључују махом европске земље, али и САД, Аустралију, Нови Зеланд и Канаду, 2000. године било је 158.000 нових доктора наука, а 10 година касније 247.000. Готово све земље кренуле су у процес повећаног улагања у последипломске студије (студије другог и трећег степена), да привлаче најталентованије и најпааметније младе људе из иностранства, да отварају нове студијске програме и да повећавају број стипендија за најбоље дипломце (Вишек и сар., 2007). Иако је високо образовање и даље доминантан сектор у којем се нови доктори наука запошљавају, све више их привлаче и привредне компаније, односно приватан бизнис, јер ове области врло често нуде боље плаћене послове. И поред тога подаци показују да 60 одсто доктора наука раде као истраживачи (PISA, ----).⁵

Када је реч о броју нових доктора наука, Република Србија такође бележи озбиљно повећање, а то се најбоље може осликати упоредном статистком. За сто година у Србији, од 1905. године, када је основан први српски универзитет закључно са 2005. годином, на шест државних универзитета докторирало је укупно 16.860 научника. Годишње, ову титулу је добијало у просеку 400 до 500 научника, а само школске

⁴ Систем високог образовања у Републици Србији препознаје три степена академских студија, основне, мастер и докторске студије. Докторске студије имају за циљ да студента оспособе за самосталан научноистраживачки рад, кроз непрестано ширење знања, а посебно продубљивање нивоа познавања области у којој се истражује, у циљу израде квалитетне докторске дисертације. Сама титула доктор наука, коју студент стиче по окончању докторских студија, потиче из латинског језика - *doctore* што значи учити, односно *doctus/научен*.

⁵ PISA (Programme for International Student Assessment), односно Међународни програм за процену знања и вештина студената

2011/12. чак њих 1.275, што је од стране Националног савета за високо образовање и Националног савета за научни и технолошки развој окарактерисано као инфлација титула у Србији (Гуцијан, 2014).

Аутономна покрајина Војводина такође прати тренд раста броја одбрањених докторских дисертација који се јавља у Републици Србији. У периоду од 2012. до 2016. године на универзитетима у АП Војводини докторску дисертацију је одбранило 1463 докторанда (Универзитет у Новом Саду, Универзитет привредна академија, Универзитет Унион Никола Тесла, Универзитет Џон Несбит, Универзитет Унион и Универзитет Едуконс).

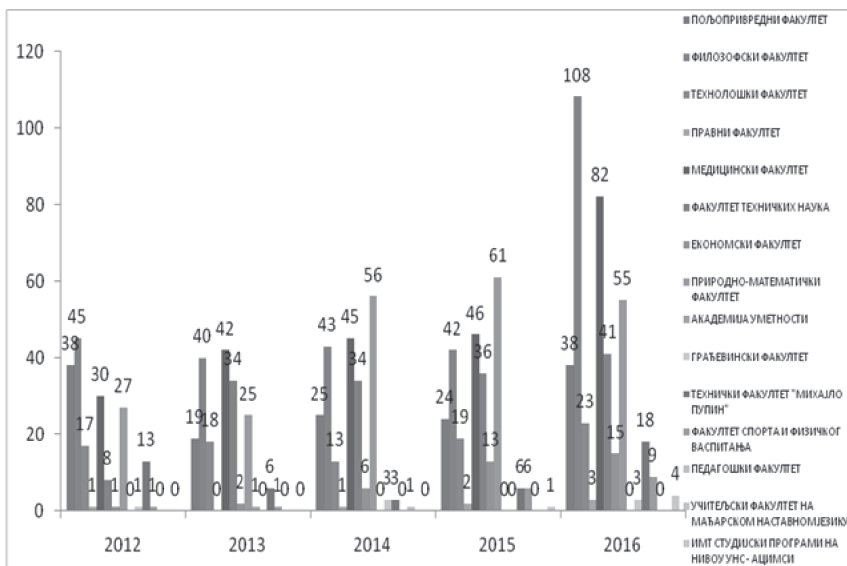
II. Докторске студије у АП Војводини

На територији АПВ настава се реализује на 14 факултета при Универзитету у Новом Саду чији је оснивач АПВ (*Пољопривредни факултет* у Новом Саду, *Филозофски факултет* у Новом Саду, *Технолошки факултет* у Новом Саду, *Правни факултет* у Новом Саду, *Медицински факултет* у Новом Саду, *Факултет техничких наука* у Новом Саду, *Економски факултет* у Суботици, *Природно-математички факултет* у Новом Саду, *Академија уметности* у Новом Саду, *Грађевински факултет* у Суботици, *Педагошки факултет* у Сомбору, *Технички факултет* у Зрењанину, *Факултет спорта и физичког васпитања* у Новом Саду, *Учитељски факултет на мађарском наставном језику* у Суботици) и 5 универзитета чији су оснивачи физичка односно правна лица, у чијем саставу је 18 факултета (Универзитет Привредна академија: *Правни факултет* за привреду и правосуђе Нови Сад, *Факултет* за економију и инжењерски менаџмент и *Фармацеутски факултет* Нови Сад и *Стоматолошки факултет* Панчево; Универзитет Унион Никола Тесла: *Факултет* за менаџмент Сремски Карловци; *Универзитет* Џон Несбит: *Факултет* за биофарминг Бачка Топола и *Факултет* за пословне студије Вршац; **Универзитет** Унион: *Факултет* за правне и пословне студије др Лазар Вркатић Нови Сад; *Универзитет* Едуконс: *Факултет* пословне економије, *Факултет* за примењену безбедност, *Факултет* заштите животне средине, *Факултет* еколошке пољопривреде, *Академија* класичног сликарства, *Факултет* за дигиталну продукцију, *Факултет* информационих технологија, *Учитељски факултет*, *Факултет* за спорт и туризам ТИМС, *Факултет* за европске правно-политичке студије ФЕППС и *Факултет* за пројектни и иновациони менаџмент).

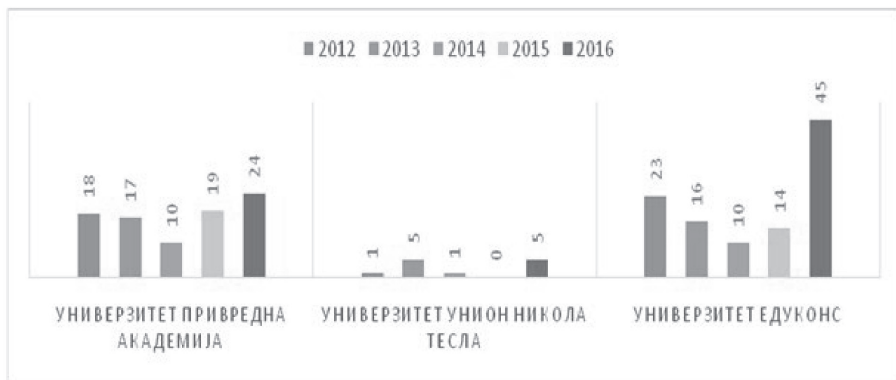
Акредитацију за докторске студије имају сви факултети у оквиру Универзитета у Новом Саду изузев Учитељског факултета на мађарском наставном језику, а од факултета на територији АПВ чији је оснивач физичко или правно лице, они у оквиру Универзитета Привредна академија, Универзитета Едуконс и Универзитета Унион Никола Тесла.

У посматраном периоду од 5 година (2012-2016.) на територији Аутономне покрајине Војводине докторску дисертацију одбранило је 1463 докторанда, од тога

1255 на факултетима чији је оснивач покрајина и 208 докторанада на факултетима приватне власничке структуре.

Слика 1. Приказ броја одбрањених докторских дисертација по факултетима Универзитета у Новом Саду

Слика 2. Приказ броја одбрањених докторских дисертација по приватним Универзитетима

Сагледавајући број одбрањених докторских дисертација у односу на власничку структуру универзитета, неупоредиво је већи број нових доктора наука на универзитету чији је оснивач АП Војводина, чему наравно доприноси чињеница да ови факултети уписују већи број студената. Обрађени подаци показују тренд раста упоређујући посматрани период из године у годину. У 2012. години број одбрањених докторских дисертација је 224, у 2013. години 226, у 2014. години 251, у 2015. години 289 и у 2016. години 473.

У прилог ученог тренда раста сигурно иде и чињеница да је кандидатима који су пријавили докторску дисертацију, односно студентима који су уписали докторске студије по прописима који су важили до 2005. године, дат услов да могу да стекну научни назив доктор наука, односно заврше докторске студије по започетом плану и програму, условима и правилима студија у остављеном законском року који се поклапа са праћеним периодом.

На Универзитету у Новом Саду од 1255 одбрањених докторских дисертација у периоду од 5 година (2012-2016.) највећи број доктора наука је из образовно-научног поља⁶ техничко-технолошких наука, њих 440. Из области друштвено-хуманистичких наука, у посматраном периоду, докторирало је 345 нових доктора наука, из медицинских наука 245, природно-математичких наука 224 и у оквиру уметничког поља само један доктор наука. Посматрајући области свих научних поља, из годину у годину у посматраном периоду, бележи се тренд раста, са изузетком уметничког поља где је један докторанд одбранио докторску дисертацију (у 2013. години).

На универзитетима које није основала држава, већ имају приватну власничку структуру, није могуће извршити упоредну анализу по образовно-научним пољима, јер су у студијским програмима докторских студија заступљене искључиво друштвено-хуманистичке науке.

Од факултета у оквиру Универзитета у Новом Саду највећи број одбрањених докторских дисертација је на Филозофском факултету у Новом Саду, и то 278 за период анализираних пет година. Такође, овај факултет бележи и највећи скок у броју нових доктора наука ако поредимо 2016. годину са осталим годинама анализираних периода. У 2012. години на Филозофском факултету у Новом Саду 45 докторанада је одбранило докторску дисертацију, у 2013. години 40, у 2014. години 43, у 2015. години 42, а у 2016. години чак 108 докторанада. Дакле, упоређујући 2016. годину са претходне 4 године, евидентиран је тренд раста који износи преко 140 одсто у односу на годину са другим највећим бројем нових доктора наука. Факултет који се такође издваја по значајно већем броју нових доктора наука, у односу на ранији период, је Медицински факултет у Новом Саду са 245 одбрањених докторских дисертација и са следећом структуром: у 2012. години 30 докторанада је одбранило докторску дисертацију, у 2013. години 42, у 2014. години 45, у 2015. години 46, а у

⁶ У складу са поделом коју прописује Правилник о научним, уметничким, односно стручним областима у оквиру образовно-научних, односно образовно-уметничких поља ("Сл. гласник РС", бр. 30/2007, 112/2008, 72/2009 и 12/2017)

2016. години чак 82 докторанда. И овај факултет бележи скок у последњој години за 78 одсто у односу на годину са највећим бројем до тада. Код осталих факултета при Универзитету У Новом Саду број одбрањених докторских дисертација у току једне године креће се у границама сличног броја свих пет година посматраног периода.

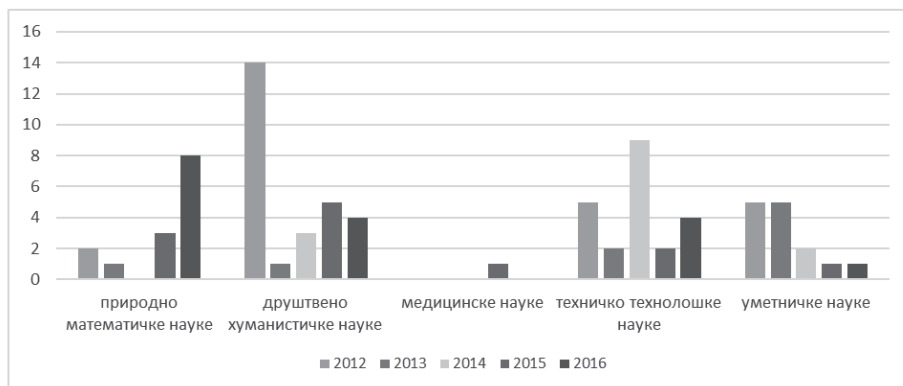
На универзитетима на територији Аутономне покрајине Војводине чији су оснивачи физичка или правна лица, вишеструки пораст броја нових доктора наука у односу на друге године посматраног периода бележи Универзитет Едуконс Сремска Каменица, док се код Универзитета Привредна академија Нови Сад и Универзитета Унион Никола Тесла бележи приближно уједначен број одбрањених докторских дисертација у периоду од 2012-2016. године. Универзитет Едуконс Сремска Каменица у 2012. години има 23 одбрањене докторске дисертације, у 2013. години 16, у 2014. години 10, у 2015. години 14, а у 2016. години 45 докторанада који су одбранили своје докторске дисертације. Упоређујући 2016. годину са осталим годинама посматраног периода, на овом универзитету бележи се тренд раста броја за скоро 100 одсто у односу на годину са другим највећим бројем доктората.

III. Програм „Право на прву шансу“

„Право на прву шансу“ је програм Покрајинске владе који има за циљ да ангажује незапослене докторе наука с територије АП Војводине на пројектима из њихових ужих научних области. Докторима наука финансира се радно ангажовање на научно-истраживачком односно примењено-истраживачком пројекту, који траје до 12 месеци, а који је повезан са елементима одбрањене докторске дисертације или са другим научно-истраживачким референцама кандидата.

Услови за учешће у програму „Право на прву шансу“ су да кандидат има препоруку најмање једног научног радника чији је укупни фактор компетенције преко 20, на основу Критеријума за утврђивање и оцену истраживача за циклус истраживања од 2012–2016. године од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, и да препоручи најмање две регистроване научноистраживачке организације или развојне јединице са територије Аутономне покрајине Војводине у којима би се реализовао или са чијим истраживачима би сарађивао у реализацији предложеног пројекта. На основу тога Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност обезбеђује сарадњу са одговарајућом научном институцијом и обезбеђује покриће трошкова за њено учешће у реализацији програма „Право на прву шансу“.

У периоду од 2012-2016. године у програму „Право на прву шансу“ учествовала су 72 незапослена доктора наука са територије Аутономне покрајине Војводине. Из области природно-математичких наука учествовало је укупно 8 доктора наука, из друштвено-хуманистичких наука 27, из медицинских наука 1, из техничко-технолошких 22 и из области уметности 14 доктора наука.

Слика 3. Приказ учесника програма „Право на прву шансу“ по научним областима у периоду 2012-2016. године

Упоредјујући број одбрањених докторских дисертација по научним пољима са бројем кандидата пријављених на програм, а узевши у обзир да су сви незапослени доктори наука имали право учешћа и да су сви пријављени кандидати укључени у програм, ове податке можемо анализирати изражавајући међусобни однос ове две вредности.

Међусобни однос између категорија укупног броја доктора наука и укупног броја учесника програма „Право на прву шансу“ може се упоредити на начин тако да долазимо до резултата у ком проценту се незапослени појављују у укупном броју доктора наука из сваке научне области.

Преглед резултата по научним областима у АП Војводини за период од 2012-2016. године изгледа на следећи начин:

- Техничко-технолошке науке

У области техничко - технолошких наука, у посматраном периоду, од укупно 440 доктора наука било је 22 учесника програма, што указује да је 5% доктора наука у овој научној области остало незапослено после завршених докторских студија и да велики проценат доктора наука нема проблем са проналаском запослења након завршених студија.

- Друштвено-хуманистичке науке

У области друштвено-хуманистичких наука, у посматраном периоду, од 345 доктора наука било је 27 учесника програма, што указује да је 7,83% доктора наука у овој научној области остало незапослено после завршених докторских студија и да велики проценат доктора наука нема проблем са проналаском запослења након завршених студија.

- Природно-математичке науке

У области природно-математичких наука, у посматраном периоду, од 224 доктора наука било је 8 учесника програма, што указује да је 3,57% доктора наука у

овој научној области остало незапослено после завршених докторских студија и да велики проценат доктора наука нема проблем са проналаском запослења након завршених студија.

- Медицинске науке

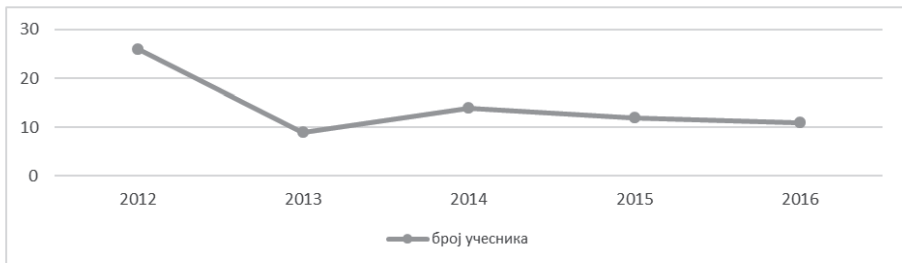
У области медицинских наука, у посматраном периоду, од 245 доктора наука био је 1 учесник програма, што указује да је 0,41% доктора наука у овој научној области остало незапослено после завршених докторских студија и да веома велики проценат доктора наука нема проблем са проналаском запослења након завршених студија.

- Уметничко поље

У области уметности, у посматраном периоду, од само једног доктора наука било је чак 14 учесника програма, што првенствено указује да су незапослени доктори наука који су конкурисали на програму, завршили студије пре посматраног периода и да изузетно тешко проналазе запослење у струци, а да је 100% учешће доктора наука незапослено посматрајући искључиво посматрани период.

С аспекта родне равноправности, од укупно 72 учесника програма једнако су заступљена оба пола: 36 мушкараца и 36 жена.

Највећи број учесника прву шансу је „потражило“ 2012. године, прве године када је почела реализација програма и то 26 доктора наука, у 2013. години 9 учесника, у 2014. години 14 учесника, 2015. године 12 учесника и 2016. године 11 учесника.

Слика 4. Број учесника програма „Право на прву шансу“ по годинама

Како програм „Право на прву шансу“ има за циљ да ангажује незапослене докторе наука и пружи им шансу да се кроз реализацију свог научноистраживачког пројекта представе научној јавности, повежу са другим научним радницима и створе себи простор за даљи развој професионалне каријере, свим учесницима је упућен упитник са пет једноставних питања, а одговори су требали да пруже увид у успешност програма.

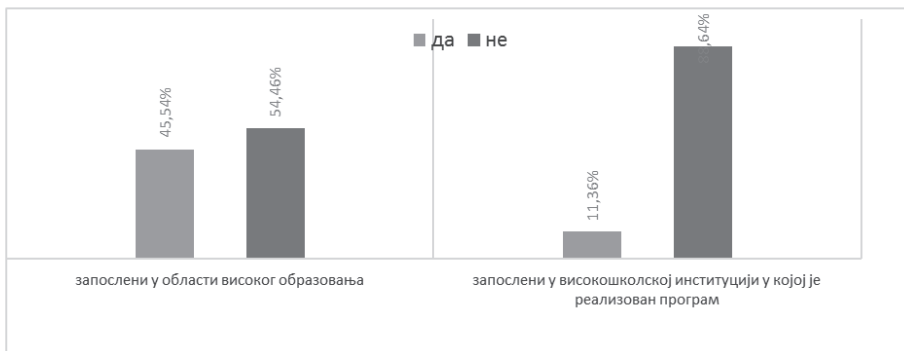
Приликом овог истраживања упитник је урађен на бази питања са понуђеним одговорима који приказују ставове у виду низа тврдњи које осликавају различите аспекте неког става. Анкетирање је извршено са задатком да за сваку тврдњу

испитаник изрази своје слагање или неслагање. Изузетак од овог начина испитивања је направљен само код првог питања из разлога што је за анализу требало прикупити податке о томе у којем временском периоду су кандидати/доктори наука били незапослени пре учешћа у овом програму.

На основу обрађених одговора из упитника дошло се до податка да је 48 одсто учесника програма било незапослено до једне године пре реализације програма, 27 одсто њих период између једне и две године, а 25 одсто доктора наука више од две године. Узевши у обзир да број кандидата учесника програма представља мали удео у укупном броју одбрањених докторских дисертација и да су програмом обухваћени сви незапослени доктори наука са територије АП Војводине, чињеница да је скоро половина од укупног броја кандидата било незапослено до једне године указује на закључак да најобразованија популација нашег друштва успешно наставља своју истраживачку каријеру након завршетка докторских студија.

Такође, обрађени подаци нам пружају увид у чињеницу да је 61 одсто испитаника после реализације програма решило свој проблем незапослености, а да је нешто више од трећине учесника програма, њих 39 одсто и после годину дана рада у високошколској установи кроз програм „Право на прву шансу“ поново незапослено.

Након истека периода реализације програма „Право на прву шансу“ нешто мање од половине (45,54 одсто) доктора наука, који су решили проблем незапослености, остали су радно ангажовани у сфери високог образовања, с тим да је само 11,36 одсто остало запослено у високошколској институцији у којој је реализован програм „Право на прву шансу“.

Слика 5. Приказ броја учесника програма „Право на прву шансу“ који су након реализације запослени у области високог образовања и приказ броја учесника који су остали запослени на институцији у којој је реализован програм

Општи утисак доктора наука испитаника да ли је учешће у програму „Право на прву шансу“ било од значаја за развој професионалне каријере је позитиван, њих 68 одсто је изразило своје слагање са овом тврдњом.

Програм „Право на прву шансу“, на основу спроведеног истраживања, може се сматрати релативно успешним пројектом, јер добијени подаци говоре у прилог томе да је већина доктора наука свој радноправни статус решило у позитивном смеру и да две трећине учесника сматра овај програм значајним за развој своје професионалне каријере.

С обзиром на то да није могуће утврдити степен труда и ангажовања сваког учесника програма нити у којој мери би то било од значаја за наставак сарадње са високошколским институцијама у којима је реализован програм, проценат запослених након завршетка пројекта се може сматрати задовољавајућим. Извештај који се по завршетку периода реализације програма подноси Покрајинском секретаријату за високо образовање и научноистраживачку делатност, садржи само податке о резултатима истраживања. Ради квалитетнијег увида у шири круг аспекта реализације овог програма, требало би проширити образац извештаја са пољима која се односе на квалитет сарадње са учесником програма и проценом ментора о самом кандидату. На тај начин би се добила шира слика и потпунији одговор на питање успешности програма „Право на прву шансу“.

IV. Могуће перспективе докторских студија

Убрзани развој глобалног друштва у последњим деценијама утицао је на промене многих система, па самим тим и на потребу да се докторске студије као део образовног система приближе новим вредностима које је овакав развој донео, што између осталог подразумева не само истраживачку компоненту науке већ и практичну примену знања.

У периоду пре увођења Болоњског процеса докторске студије су биле усмерене искључиво ка истраживачкој компоненти, а докторска теза као завршни рад представљала је оригинално истраживање, као научни допринос новом сазнању у конкретној области (Комненовић, 2005). Изузетно мали број докторских студија биле су посвећене неистраживачким докторатима који су се односили на привредну праксу и решавање неких конкретних проблема. Увођењем Болоњског процеса карактер докторских студија почиње да се мења⁷. Студије трећег степена нису више искључиво окренуте истраживањима, већ се у структуру докторских студија укључује и наставна компонента. Идеја је да се кроз промену карактера докторских студија оствари тежња ка стварању примењивог знања које више неће бити намењено искључиво научноистраживачком процесу, већ знања која ће бити усмерена ка мултидисциплинарности и пребацивању тежишта са класичних научних области - природних, друштвених, техничких наука, ка областима као што су бизнис, менаџмент и слично (Планчак и Маринковић-Недучин, 2009). Тренд перманентног

⁷ Национални савет за високо образовање, Национални савет за научни и технолошки развој (2014) Докторске студије у Србији, Београд, Конференција универзитета Србије – КОНУС

раста броја студената на докторским студијама који је присутан у читавој Европи па и код нас, повећава и број доктора који налазе запослење на тржишту рада ван факултета и класичних научно-истраживачких лабораторија. Овакве промене доводе до могућности да се доктори наука, као најобразованији део друштва, запошљавају у руководећим структурама великих компанија, као водећи менаџери, саветници утицајних економских и политичких институција и носиоци значајних пројеката (Миладиновић, 2011).

И поред тога што је направљен искорак у запошљавању доктора наука и ван научноистраживачких институција или високообразовних установа, често се појављује питање да ли универзитети производе превише доктора наука. Одговор на ово питање може се дати из два угла: ако су докторске студије намењене само оспособљавању научних истраживача и будућих професора на факултетима, онда свакако можемо констатовати да ће тренд раста броја доктора наука узроковати проблеме у запошљавању најобразованијег дела популације. Али ако докторске студије посматрамо на начин да се тим путем кроз истраживање долази до доктора наука који ће радити у привреди, а стечено искуство и знање користити не само у уској области истраживања него и у ширем контексту креативног развоја у професионалним областима, а које не морају бити у уској корелацији са истраживањима спроведеним у оквиру докторских студија, онда свакако не постоји проблем повећања броја доктора наука.

V. Закључак

Глобална истраживања показују евидентан раст броја доктора наука, а исти тренд показују и анализе рађене у Републици Србији и АП Војводини. Ако узмемо чињеницу да област високог образовања и научног истраживања у будућности неће бити у могућности да апсорбује ову популацију, у смислу радног ангажовања, као алтернатива логично се јавља привредни сектор. Реалне потребе привреде свакако обухватају практичну примену најновијих сазнања и иновација, тако да ова симбиоза може допринети развоју, како компанија појединачно тако и укупног економског напретка једног друштва (Суботић и сар., 2011).

Докторске студије треба схватити као први корак у истраживачким активностима и као својеврсно искуство кроз које се стиче неопходно знање и способност да се делује у оквиру „комплексног окружења“ (Планчак и Маринковић-Недучин, 2009). На овај начин посматрано, с једне стране пред будуће докторе наука биће постављен изазов рада у реалном окружењу и практична примена свих истраживања на којима су радили током докторских студија, а са друге стране компаније свакако добијају на квалитету ангажовањем највише образованог кадра, што између осталог има за циљ подизање раста и развоја кроз ефективније и ефикасније коришћење људских ресурса.

Литература:

- Вашичек В., Будимир В., Летинић С. (2007): Показатељи успјешности у високом образовању, Загреб, Привредна кретања и економска политика 110 / 2007.
- Гуцијан, С.: **За осам година смо добили 9.000 доктора наука**. Retrived:12.06.2014. <http://www.politika.rs/scc/clanak/312624>
- **Закључак о усвајању акционог плана за спровођење Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године ("Сл. гласник РС", бр. 16/2015)**
- **Закон о високом образовању ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017)**
- **Закон о научноистраживачкој делатности ("Сл. гласник РС", бр. 110/2005 и 50/2006 - испр.)**
- Комненовић, Б. (2005): Европски простор науке, истраживања и високог образовања, Београд, Алтернативна академска образовна мрежа
- Миладиновић С. (2011): Реформа и отпори: Високо образовање између партикуларних интереса и друштвених потреба, Београд, Зборник радова Високо образовање: стање, последице и могуће стратегије развоја, Центар за истраживање развоја науке и технологије, Економски факултет Суботица,
- Милановић В., Бучалина Матић А., Врцељ Н. (2016): Људски ресурси као показатељ међународне позиције земље у науци и иновацијама, Београд, Conference LIMEN 2016 Conference Proceedings – Leadership & Management: Integrated Politics of Research and Innovations
- Национални савет за високо образовање, Национални савет за научни и технолошки развој (2014) Докторске студије у Србији, Београд, Конференција универзитета Србије – КОНУС
- Планчак М., Маринковић-Недучин Р. (2009) Докторске студије у европском контексту, Универзитет у Новом Саду, XV скуп „Трендови развоја: докторске студије у Србији, региону и ЕУ” Копаоник
- **Правилник за реализацију акције „Право на прву шансу” Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност, број: 114-451-19/2016-01 од 19. јануара 2016. године**
- **Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2016. до 2020. године - истраживања за иновације ("Сл. гласник РС", бр. 25/2016)**
- Суботић Љ., Гајић О., Лунгулов Б., (2011): Квалитет високог образовања у друштву знања: могућности и перспективе, Нови Сад, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду
- **Уредба о утврђивању програма промоције науке, научно-технолошких резултата и достигнућа за период 2017-2019. године ("Сл. гласник РС", бр. 33/2017)**

